

ЛЕГАТИ МУЗЕЈУ ГРАДА БЕОГРАДА

Музеју града Београда који набавља материјал за своје збирке обично куповином и теренским радом (ископавањима), врло често и сами грађани поклањају разне објекте, почев од праисториских па до најновијих савремених докумената, важних за историју нашег града.

Тако је за последњих неколико година упућено, уз пропратна писма, Музеју неколико врло интересантних поклона, или легата, од веће вредности. Објављујемо у овој свесци неколико таквих значајнијих писама хронолошким редом.

I

Музеју Града Београда

Извршујући „последњу вољу“ свог драгог супруга пок. Симеона Г. Роксандића вајара и професора Уметничке школе у Београду, молим Музеј града Београда да прими на расположење доле означене уметничке радове у гипсу и да их смести у музеју по могућности као једну групу под именом вајара Симеона Г. Роксандића.

Радови се налазе код мене у моме стану. Ако бих ја изненадно умрла извршиће, као и ја, предају тих радова музеју моја сестра Десанка Глишић, код које станујем, кад јој се са овим писмом обрати Управа музеја.

Радови су ови:

1. Скица за споменик
Буку Карацићу 1920 год.
2. Ауто-портрет С. Р. 1921 год
3. „Победа“ студија 1922 год.
4. Скица за „Парламент“ 1924 год.
5. „Уметник и Муза“ 1930 год.
6. Рељеф за надгробни споменик
Тодора Швракића 1932 год.

7. Рељеф за надгробни споменик
Виктора Крагића 1934 год.
8. и 9. Циклус жена:
„Младост“, „Очекивање“ 1930—34 год.
10. и 11. „Екстаза“, „Поуздање“ 1934—36 год.
12. „Акробата“ 1938 год.
13. Више малих радова у
акробацијама 1938—40 год.
14. Портрет Милице Јанковић 1940 год.
15. Портрет Р. М. 1909 год.
16. „Очајање“ 1909 год.
17. „Дечко с кликером“ 1923 год.
18. „Играчица“ 1923 год.

и још неколико.

Са особитим поштовањем

Љубица С. Роксандић

Курсулина 1

17 августа 1948 год.

Београд

II

Управи Градског музеја

Београд

Овим писмом својим обавештавам Управу Градског музеја: да своје оригиналне слике, пејзаже страних мајстора, које се налазе у моме стану у Сремској улици бр. 8, а има их четрнајест, остављам по смрти својој Градском музејуму. Ту има слика чувених европских сликара, чија су имена унесена у немачки Енциклопедиски речник а то су: Didaу, Thoma, Jean Eckert, Morel, Briasopini, Reinhold, Mahlknecht и Nestmader, а сем њих још и Makorchiz Paul Heg, а остала четири су непотписана.

Ту одлуку своју саопштио сам и својој најближој околини.

Прилажем десет комада фотографија тих слика.

Поред тих пејзажа остављам Музеуму још и два портрета до колена природне величине, један моје супруге Лепосаве и један мој, које је радио словеначки сликар Иван Вавпотић.

Молим Управу Музеја, да све те слике постави једне поред других, дакле као једну целину с потписом: да су их музеуму даровали Лепосава и Петар Одавић.

7 октобра 1949

Београд

Петар Одавић

III

Урош Предић, ул. Лоле Рибара 27

Управи

Музеја града Београда

Године 1917, под непријатељском окупацијом, израдио сам панораму Београда виђену са мога балкона, у пет слика истих размера тако да састављене чине једну целину, показујући цео видик од мога левог суседа па даље преко Земуна, Банатске равнице до Вршца и натраг Панчеву, Вишњици, Лаудоновом шанцу, Карабурма, Гробља и најзад преко Палилуле до мога десног суседа. Ове слике нису обични „пејзажи“ рађени за декоративан ефекат, него су напротив колико уметничко дело, толико и историски документ до крајности веран, надмашујући сваки опис речима. Осветљење је обично, летњег поподнева. Све је зелено услед великих комплекса вртова који се састају, сучељавају и шире тако да дају изглед неке бање. Сада на место тога раја у ком су певали славуји, косови, кумрије и ситније птице певачице, па чак и опрезне кукавице, имам поглед на ћораву страну високих домова са прозорима од степеништа, кујни, нужника и другог буцака, а место благе светлости неба сада имам жуте рефлексе од зидина, које ми кваре све вредности (value) боја у мојем атељеру. Зато сам ту панораму чувао код себе.

Гледајући је одмарао сам очи и не хтедох да је продам кад ми је год пређашњом управом чињена понуда за откуп. Но сада, после дужег размишљања, дошао сам до решености да те слике уступим Градском музеју не само за изложбу, него их Музеју поклањам, јер

музеј не располаже средствима, да би могао платити онолико колико та Панорама вреди, нити се уопште могу уметничка дела по својој идејној вредности изједначити новцем: Дух се не мери материјом. Панорама нека дакле остане у музеју, а оквир који је слаб и неупотребљив, нека ми се врати да ми послужи за преправку других оквира као материјал који се данас тешко добавља.

Дефинитивно смештање тих слика захтева извесна искуства, од којих ћу овде напоменути ово: Метнути је на зид тако да светлост долази са стране, а никако управо према прозору. Најбоље је осветљење озго, такозвани „Oberlicht“, чега код нас мало има. Слике треба једна до друге да се учврсте на јаку, круту подлогу, која би била прикована на зид, и тек потом би оквир имао да обухвати све у једну целину тако, да хоризонт насликан на панорами буде у висини очију гледаоца средњег узраста. Само тако добиће се илузија природности.

Кад буде „панорама“ коначно смештена и прикладно уоквирена, доћи ћу да видим успех којем се надам.

Са одличним поштовањем

Урош Предић

Београд, 14 новемб. 1949.

Место рачуна

Да би се лакше схватила вредност мога поклона Градском музеју, наволим овде само ово: Данас се врло скупо плаћају слике које држава откупљује са јасном сврхом да помогне и охрабри млађе уметнике, мала се већина тих радова могу примити само као површне скице кад би се уповедиле са марљивом и савесном изградом моје „Панораме“, где стручно око вртара може да разликује разне воћке, где се на крововима оближних кућа могу избројати црепови, међу којима има и полупаних од бомбардовања. Виде се рушевине кућа, Дунав без бродова, фабрички димњаци без дима. — Све је успорено или сасвим обустављено. Свака од тих пет слика вреди око 50. до 60.000 данашњих динара тако да Панорама претставља вредност од три стотине хиљада, а ако се инфлација спроведе даље, онда ће све истинске вредности попети се до неслушене висине, као што то бива увек у доба поремећене економске равнотеже.

Оволико сам сматрао за потребно да наведем уз моје даровно писмо.

14 новембар 1949.

Урош Предић

Сл. 2 — Симеон Роксандић: Портре
Бете Вукановић

IV

Wien VIII Laudongasse 67 19-I-1952
Управнику Градског Музеја
Београд
Многопоштована Госпођо

Благодарим за Ваше писмо од 9/I са којим сте ме обрадовали јер се друг Рад. Перић сетио мог атељеа — да га спасе од даљег растурања и коначно удоми у ново грађеном Градском Музеју.

А Ваша сугестија: да из мог Београдског атељеа још поберем што вреди очувати, мислим да је врло добра — јер би на тај начин — са штафелајима — сликарским алатом — са безброј почетих слика и скица — иначе без вредности али у том случају битни састав уметничке радионице — мапе са цртежима — и репродукцијама, би се могао реконструисати

— колико, толико — један живописни атеље мајстора сликара, доста занимљив да привуче око гледаоца, да га заинтересује и поучи о начину рада и о делима сликара чија дела се виде у музејима код нас па и чак далеко у белом свету. —

Али ствар овде у Бечу није лако спровести, јер ја сам слаб и ороноу а скопчано је и са известним трошковима.

Кам среће да би друг Перић каквим службеним послом наишао у Беч. — Он би могао ваљда да нареди демонтажање, утовар и транспорт ствари. — А ја бих радо дошао маја-јуна месеца у Београд — ако ме снага послужи — да на лицу места помогнем да та одаја-атеље буде достојан музеја града Београда.

Ако би могли да ми дате димензије простора који за ту сврху долази у обзир — (Соба доста висока са што мање врата и прозора), би ме много обвезали, особито ако би ми могли још и рећи дал је Господину Перићу и Беч у овогодишњем програму.

Са поздравом и одличним
поштовањем

Паја Јовановић

V

Директору Музеја града Београда

Одана искрено Србији и Београду у коме сам провела скоро цео свој живот, од ране младости, радећи преко педесет година непрекидно на уметности и васпитајући младе уметничке генерације (преко тридесет година), слободна сам да упутим ово писмо Директору Музеја града Београда с молбом, да изиђе мојој жељи у сусрет. Ја сам већ стара, али још увек радим и редовно излажем. Налазим да је моја права отаџбина Србија и Београд. Зато ми је жеља, да све моје уметничке радове, после моје смрти, прими као поклон Музеј града Београда, надајући се да ће преко њих, под његовим кровом, неки данашњи уметници, чак и из првих редова, моји бивши ученици, и позније генерације, имати пред очима, као потстрек, један делић слике оне борбе пре педесет година, која се повела на уметничком пољу за победу новог импресионистичког правца у нашој земљи.

Београд 15/III 1954

С поштовањем

Бета Вукановић ак. сликар
Студентски Трг 5

LEGS AU MUSÉE DE LA VILLE DE BEOGRAD

1. Ljubica, épouse du feu sculpteur et professeur de l'Ecole des Beaux Arts à Beograd, Simeon Roksandić respectant »la dernière volonté« de son époux, a fait cadeau au Musée de plusieurs oeuvres de l'artiste (plâtres).

2. Petar Odavić, écrivain (1866—1952) a légué au Musée quatorze huiles des maîtres suivants: Diday, Thomas, Jean Eckert, Morel, Briasopini, Reinhold, Mahlnecht, Nestmader, Makorchic, Heg. Quatre toiles sont sans signature.

3. Uroš Predić, peintre (1857—1953) a fait cadeau au Musée de son tableau en cinq parties (huile), »Panorama« de Beograd, fait en 1917 durant l'occupation de la I-ère guerre mondiale.

4. Paja Jovanović, peintre (1860), a donné au Musée différents objets de son atelier à Vienne, dont un portail authentique du XVIe, des cheminées, secrétaires, chevalets, tableaux, dessins etc.

5. Beta Vukanović, peintre (1875), a fait don au Musée d'une centaine de ses oeuvres, huiles, aquarelles, dessins.

Illustrations dans le texte:

Fig. 1 — Uroš Predić: Vue de Beograd en 1917 (détail)

Fig. 2 — Simeon Roksandić: Portrait de Mme Beta Vukanović

Fig. 3 — Atelier du peintre Paja Jovanović à Vienne

Сл. 3 — Атеље Паје Јовановића у Бечу